

**СИЛАБУС
СПЕЦІАЛЬНИЙ КЛАС. СОЛЬНИЙ СПІВ
(народний)**

**Освітній ступінь “Бакалавр”.
Спеціальність 025 “Музичне мистецтво”.
Назва Освітньо-професійної програми
Рік навчання: 2р. 10м., Семестр: I, II, III, IV, V, VI
Кількість кредитів: 6
Мова викладання: українська.**

**Керівник курсу:
Павлюченко Поліна Григорівна – народна артистка
України, професор**

**Керівник курсу:
Придіус Людмила Олексіївна – заслужена артистка
України, викладач вищої кваліфікаційної категорії.**

Прореквізити дисципліни:

«Історія вокального мистецтва», «Загальне фортепіано», «Концертмейстерський клас та мистецтво акомпанементу», «Охорона та гігієна голосу», «Теорія музики», «Сольфеджіо», «Історія музики», «Культурологія / Історія мистецтв», «Грим, візаж / Сценічний імідж», «Літургіка / Історія літургійного співу», «Сучасні музичні стилі».

Постреквізити дисципліни:

«Музичний фольклор / Розшифровка народних пісень», «Клас народного ансамблю», «Методико-виконавський аналіз репертуару», «Майстерність актора», «Методика і практика роботи з вокальним ансамблем», «Методика викладання фахових дисциплін (спів)», «Концертно-виконавська практика», «Педагогічна практика»

Призначення дисципліни:

- Відповідно до освітньої програми «Спів (академічний, народний)» вивчення навчальної дисципліни «Спеціальний клас. Сольний спів (народний)» забезпечує досягнення здобувачами вищої освіти таких програмних результатів навчання:
- Демонструвати артистизм, виконавську культуру та технічну майстерність володіння голосом на належному фаховому рівні під час виконавської діяльності.
- Володіти методами та навичками ансамблевого співу, репетиційної роботи та концертних виступів.
- Демонструвати різні методики удосконалення виконавської діяльності.
- Аналізувати музичні твори з відокремленням їх належності до певної доби, стилю, жанру, особливостей драматургії, форми та художнього змісту.
- Відтворювати драматургічну концепцію музичного твору, створювати його художню інтерпретацію.
- Демонструвати володіння музично-аналітичними навичками в процесі створення виконавських інтерпретацій.
- Володіти термінологією музичного мистецтва, його понятійно-категоріальним апаратом.
- Вміти здійснювати педагогічну діяльність.
- Використовувати на професійному рівні методи та прийоми викладання вокалу.

Відповідно до освітньої програми, вивчення дисципліни «Спеціальний клас. Сольний спів (народний)» сприяє формуванню у здобувачів вищої освіти таких компетентностей:

Загальні:

- Здатність до спілкування державною мовою як усно, так і письмово.
- Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.
- Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.
- Вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.
- Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.
- Навички міжособистісної взаємодії.
- Здатність застосовувати знання в практичних ситуаціях.
- Здатність вчитися і оволодівати сучасним знаннями.
- Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконаних робіт.
- Здатність працювати автономно.

- Здатність виявляти ініціативу та підприємливість.
- Здатність генерувати нові ідеї (креативність).
- Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства.

Професійні:

- Здатність демонструвати достатньо високий рівень виконавської майстерності.
- Здатність створювати та реалізовувати власні художні концепції у виконавській діяльності.
- Здатність усвідомлювати художньо-естетичну природу музичного мистецтва.
- Здатність усвідомлювати взаємозв'язки та взаємозалежності між теорією та практикою музичного мистецтва.
- Здатність використовувати знання про основні закономірності й сучасні досягнення у теорії, історії та методології музичного мистецтва.
- Здатність використовувати професійні знання та навички в процесі творчої діяльності.
- Здатність здійснювати основні шляхи інтерпретації художнього образу.
- Здатність оперувати професійною термінологією.
- Здатність збирати, аналізувати, синтезувати художню інформацію та застосовувати її в процесі практичної діяльності.
- Здатність використовувати широкий спектр міждисциплінарних зв'язків.
- Здатність застосовувати традиційні і альтернативні інноваційні технології музикознавчої, виконавської, диригентської, педагогічної діяльності.
- Здатність свідомо поєднувати інновації з усталеними вітчизняними та світовими традиціями у виконавстві, музикознавстві та музичній педагогіці.

Мета навчальної дисципліни:

комплексна підготовка виконавців вокальної музики, яка створена для народного голосу. Виховання артиста – вокаліста сольного співу народної манери, з концертним репертуаром, який добре орієнтується в питаннях вокальної техніки, володіє методикою постановки голосу, в змозі надати педагогічну допомогу і продемонструвати необхідні вокальні прийоми. Це повинно сприяти підвищенню виконавського рівня професійних народних колективів та збереженню народнопісенної спадщини.

Предмет навчальної дисципліни – сольний народний спів (практичне засвоєння комплексу вокально-технічних навичок, опанування репертуаром, виконавською майстерністю).

Зміст і структура курсу

Розподіл годин за навчальним планом	Денна форма навчання	Заочна форма навчання	
Загальна кількість годин:	660	600	
Індивідуальні:	416	124	
Самостійна робота:	244	536	
Контрольне заняття	I	I	
Залік:	III, V, VII	III, V, VII	
Іспит:	II, IV, VI	II, IV, VI	
Державний підсумковий контроль знань студентів	VI	VI	
I курс, I семестр			
Модуль 1			
Загальна кількість годин:	84	106	
Індивідуальні:	48	16	
Самостійна робота:	36	90	
Контрольне заняття			
№ тижня	Назва теми	Години (аудит. практ.)	Завдання для самостійної роботи
1, 2	Тема 1. Співоча постава корпусу під час концертного виступу.	10 / 18	Опрацювання наукової, методичної літератури, тезисно записати конспект основних понять та тверджень, зробити висновки. Відпрацювання практичного матеріалу відповідно завдань аудиторної роботи
2, 3, 4, 5, 6, 7	Тема 2. Народна манера співу.	18 / 24	Опрацювання наукової, методичної літератури, тезисно записати конспект основних понять та тверджень, зробити висновки. Відпрацювання практичного матеріалу відповідно завдань аудиторної роботи
7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14	Тема 3. Недоліки співу. Усунення індивідуальних недоліків звукоутворення.	38 / 40	Опрацювання наукової, методичної літератури, тезисно записати конспект основних понять та тверджень, зробити

			висновки. Відпрацювання практичного матеріалу відповідно завдань аудиторної роботи
14, 15, 16	Тема 4. Мета і значення розспівування.	24	Опрацювання наукової, методичної літератури, тезисно записати конспект основних понять та тверджень, зробити висновки. Відпрацювання практичного матеріалу відповідно завдань аудиторної роботи
I курс, II семестр			
Модуль 2			
Загальна кількість годин:		130	110
Індивідуальні:		84	20
Самостійна робота:		46	90
Іспит			
1, 2, 3, 4, 5	Тема 5. Виконавські критерії.	32 / 30	Опрацювання наукової, методичної літератури, тезисно записати конспект основних понять та тверджень, зробити висновки. Відпрацювання практичного матеріалу відповідно завдань аудиторної роботи
6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17	Тема 6. Опора в співі.	72 / 62	Опрацювання наукової, методичної літератури, тезисно записати конспект основних понять та тверджень, зробити висновки. Відпрацювання практичного матеріалу відповідно завдань аудиторної роботи
18, 19, 20, 21	Тема 7. Участь вищої нервової діяльності в управління процесом голосоутворення.	26 / 18	Опрацювання наукової, методичної літератури, тезисно записати конспект основних понять та тверджень, зробити висновки. Відпрацювання практичного матеріалу

			відповідно завдань аудиторної роботи
II курс, III семестр			
Модуль 3			
Загальна кількість годин:		100	108
Індивідуальні:		64	22
Самостійна робота:		36	86
Залік.			
1, 2, 3, 4, 5	Тема 8. Динаміка, летючість та сила голосу.	30 / 34	Опрацювання наукової, методичної літератури, тезисно записати конспект основних понять та тверджень, зробити висновки. Відпрацювання практичного матеріалу відповідно завдань аудиторної роботи
6, 7, 8, 9, 10, 11	Тема 9. Фонація. Атака звука.	40 / 50	Опрацювання наукової, методичної літератури, тезисно записати конспект основних понять та тверджень, зробити висновки. Відпрацювання практичного матеріалу відповідно завдань аудиторної роботи
12, 13, 14, 15, 16	Тема 10. Згладжування, змішування регістрів голосу.	30 / 24	Опрацювання наукової, методичної літератури, тезисно записати конспект основних понять та тверджень, зробити висновки. Відпрацювання практичного матеріалу відповідно завдань аудиторної роботи
II курс, IV семестр			
Модуль 4			
Загальна кількість годин:		130	112
Індивідуальні:		84	22
Самостійна робота:		46	90
Іспит			

1, 2, 3, 4, 5, 6, 7	Тема 11. Резонатори голосового апарата. Їх застосування під час співу.	54 / 36	Опрацювання наукової, методичної літератури, тезисно записати конспект основних понять та тверджень, зробити висновки. Відпрацювання практичного матеріалу відповідно завдань аудиторної роботи
8, 9, 10, 11, 12, 13, 14	Тема 12. Тембральні характеристики голосу.	52 / 30	Опрацювання наукової, методичної літератури, тезисно записати конспект основних понять та тверджень, зробити висновки. Відпрацювання практичного матеріалу відповідно завдань аудиторної роботи
15, 16, 17, 18	Тема 13. Вокально-художня сценічна мова.	63 / 26	Опрацювання наукової, методичної літератури, тезисно записати конспект основних понять та тверджень, зробити висновки. Відпрацювання практичного матеріалу відповідно завдань аудиторної роботи
18, 19, 20, 21	Тема 14. Дикція співака.	63 / 24	Опрацювання наукової, методичної літератури, тезисно записати конспект основних понять та тверджень, зробити висновки. Відпрацювання практичного матеріалу відповідно завдань аудиторної роботи
III курс, V семестр			
Модуль 5			
Загальна кількість годин:		100	112
Індивідуальні:		64	22
Самостійна робота:		36	90
Залік			
1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8	Тема 15. Інтонування. Музично-вокальний слух.	50 / 56	Опрацювання наукової, методичної літератури, тезисно записати конспект основних

			понять та тверджень, зробити висновки. Відпрацювання практичного матеріалу відповідно завдань аудиторної роботи
9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16	Тема 16. Кантілена, як основа вокального мистецтва.	50 / 56	Опрацювання наукової, методичної літератури, тезисно записати конспект основних понять та тверджень, зробити висновки. Відпрацювання практичного матеріалу відповідно завдань аудиторної роботи
III курс, VI семестр			
Модуль 6			
Загальна кількість годин:		116	111
Індивідуальні:		72	22
Самостійна робота:		44	90
Іспит			
Державний підсумковий контроль знань студентів			
1, 2, 3, 4, 5	Тема 17. Сильові особливості українського народного співочого виконавства.	36 / 36	Опрацювання наукової, методичної літератури, тезисно записати конспект основних понять та тверджень, зробити висновки. Відпрацювання практичного матеріалу відповідно завдань аудиторної роботи
6, 7, 8, 9, 10	Тема 18. Добір репертуару.	28 / 26	Опрацювання наукової, методичної літератури, тезисно записати конспект основних понять та тверджень, зробити висновки.
11, 12, 13	Тема 19. Психологічні аспекти поведінки співака на сцені. Психотехніка.	20 / 20	Опрацювання наукової, методичної літератури, тезисно записати конспект основних понять та тверджень, зробити висновки. Відпрацювання практичного матеріалу відповідно завдань аудиторної роботи

14, 15, 16, 17, 18	Тема 20. Педагогічні навички.	30 / 30	Опрацювання наукової, методичної літератури, тезисно записати конспект основних понять та тверджень, зробити висновки. Відпрацювання практичного матеріалу відповідно завдань аудиторної роботи.
Усього:		660	

Методичні рекомендації до організації самостійної роботи.

Самостійна робота є важливою складовою професійної підготовки артиста-вокаліста.. Під час виконання самостійних завдань закріплюються та збагачуються теоретичні знання, відпрацьовуються та вдосконалюються вокально-технічні навички. Студент поступово готується до здійснення самостійної професійної діяльності. Для кращого опанування вокальними навичками необхідно, щоб самостійна робота проводилась систематично і постійно.

Питання для самопідготовки за темами.

Тема1. Співоча постава корпусу під час концертного виступу.

1. Що таке співацька постава корпусу?
2. Який орган відповідає за міміку співака?
3. Що таке творчій процес?
4. Яке значення руху і жесту у концертному виступі?

Практичне завдання.

1. Вироблення основної постави корпусу, сценічної ходи, жесту, руху, міміки під час співу.
2. Засвоєння вправ для розспівування голосу. Вироблення уміння співу з закритим ротом.
3. Опрацювання вправ на розвиток артикуляційного апарату.
4. Опрацювання літературного і музичного текстів пісенних творів.

Тема 2. Народна манера співу.

1. Які органи формують співочий звук?
2. У чому різниця між "відкритим" і "прикритим" звучанням голосу?
3. Що таке "примарна зона" голосу та її значення?
4. В якому органі відбувається зародження голосу?

Практичні завдання.

1. За допомогою співування вправ та пісенного матеріалу напрацювати відчуття вірного голосоутворення.
2. Засвоїти відчуття "відкритого" і "прикритого" звучання голосу.
3. Засвоїти роботу артикуляційного апарату та дихальної опори звуку.
4. Охарактеризувати народну манеру співу та її значення.

5. Законспектувати теоретичний матеріал з даної теми.

Тема 3. Недоліки співу. Усунення індивідуальних недоліків звукоутворення.

1. За якими ознаками визначається тип голосу співака?
2. Що таке природний спосіб звукоутворення?
3. Чи повинен співак розуміти недоліки власного голосу і яким чином їх позбутись?
4. Простими чи складними за технічним рівнем виконання повинні бути вправи для співака-початківця?

Практичні завдання.

1. Повторення вправ на усунення недоліків звукоутворення і вироблення активної вимови тексту.
2. Ознайомлення студента з рекомендованою літературою та вивчення запланованих творів.
3. Засвоєння літературного тексту з активно. вокальною вимовою та ритмічною структурою твору.
4. Законспектувати та засвоїти теоретичний матеріал з даної теми.

Тема 4. Мета і значення розспівування.

1. Які функції виконує розспівка?
2. Які голосні потрібно використовувати в розспівках для усунення "плоского", "горлового", "глухого", "глибокого" звуку?
3. Чи корисно виконувати розспівку форсованим звуком?

Практичні завдання.

1. Вивчити та закріпити підібрані вправи і вокалізи.
2. Працювати над вирівнюванням звучання голосних.
3. Робота над вірним звукоутворенням, закріплення навички вокальної опори звуку та відчуття вірного резонування голосу.
4. Чітке визначення мети використовуваних вправ у набутті вокальних навичок.

Тема 5. Виконавські критерії.

1. Яких відомих співачок із народною манерою співу Ви знаєте?
2. Які ви знаєте хорові колективи? Зробіть порівняльну характеристику манери їхнього виконавства.
3. Яке значення має загальний інтелектуальний рівень студента для виконавства?
4. Яке значення для визначення стильових особливостей твору має музична ерудиція, прослуховування інструментальних та вокальних колективів і солістів?
5. Яке значення мають музичні традиції у виконавстві*?
6. Що ми називаємо новаторством у виконавстві?

Практичне завдання.

1. Відвідування концертів відомих співаків та художніх колективів вокального та інструментального жанрів.
2. Прослуховування записів вокальної та інструментальної музики високого рівня художнього виконавства.
3. Ознайомлення з популярною і фаховою літературою про співаків і співочі колективи, оркестри народної та популярної музики.

4. Законспектувати літературу з даної теми.

Тема 6. Опора в співі.

1. Яка різниця між побутовим та співацьким диханням?
2. З яких елементів складається співацьке дихання?
3. Які причини швидкої втоми голосу співака?
4. Які Ви знаєте типи дихання та їх доцільність в співі?
5. Поясніть взаємозалежність опор дихання та опори звуку.

Практичне завдання.

1. Закріплювати навичку співацького вдиху, затримки повітря та економного видиху.
2. Засвоїти вправи на відчуття і вироблення опори співацького дихання.
3. Засвоїти вправи на виконання довгої фрази.
4. Засвоїти атаки звуку та філірування його на вокальній опорі.
5. Осмислене засвоєння учбового репертуару, вправ та вокалізів з метою кантиленного співу.

Тема 7. Участь вищої нервової діяльності в управління процесом голосоутворення.

1. Який орган відповідає за робота звукоутворюючих органів?
2. Що таке рефлекс умовний і безумовний?
3. Як впливають психоемоційні переживання на процес співу? Їх користь і вади.

Практичні завдання.

1. Напрацювання умовного рефлексу взаємодії всіх органів при співі та навички вірного положення гортані.
2. Позбавлення недоліків голосу за допомогою напрацювання відповідних умовних рефлексів.
3. Опрацювання вправ, творів, вокалізів.
4. Законспектувати літературу з даної теми.

Тема 8. Динаміка, летючість та сила голосу.

1. Яке значення динамічних відтінків як засобу музичної виразності?
2. Яка залежність динамічних відтінків від опори дихання та звуку?
3. Як впливають резонаторні умови на якість та силу голосу?
4. Чи має бути виконання на нюансі ріано на опорі?

Практичне завдання.

1. Робота над використанням вправ Forte без форсування звуку і ріано – обов'язково на опорі.
2. Вивчення і співування вокалізів і творів з урахуванням професійного підходу до поняття "сила голосу" без форсування і ріано без зняття опертості звучання.
3. Опрацювання рекомендованої літератури.

Тема 9. Фонація. Атака звуку.

1. Як формується тверда, м' яка придихова атака звуку?
2. Який вплив має атака звуку на подальше виконання музичної фрази?
3. Яка атака використовується при співі Staccato, Legato?
4. Яка атака звуку характерна для пісень ліричного наспівного звучання?

Практичне завдання.

1. Вироблення вірного відчуття роботи голосових складок та гортані при різних атаках звуку – твердій, м'якій, придиховій?
2. Вироблення навички чіткого та впевненого початку звуку при різному виді атаки без "з'їздів" та "під'їздів" у звук.
3. Нароблення відчуття взаємозв'язку атаки звуку і характеру виконуваної фрази у творі.
4. Вспівування вправ, вокалізів та учбового репертуару з використанням різних атак звуку.
5. Законспектувати літературу з даної теми.

Тема 10. Згладжування, змішування регістрів голосу.

1. Що таке регістр голосу?
2. Які регістри існують у жіночих голосів з народною манерою виконання?
2. Скільки регістрів у чоловічих голосів?

Практичні завдання.

1. Вміння безпомилково визначати межі регістру голосу.
2. Вміння повільно переходити з нижнього (середнього) регістру у верхній та навчитись заокруглювати звучання голосу у верхньому регістрі.
3. Опрацювати заплановані вправи та вокалізи з урахуванням ефекту змішування регістрів голосу.
4. Напрацювання техніки переходу одного регістра в інший.
5. Законспектувати літературу з даної теми.

Тема 11. Резонатори голосового апарата. Їх застосування під час співу.

1. Що являється підсилювачем звучання голосу?
2. Скільки Ви знаєте резонаторів голосу?
3. Який ефект дає поєднання головного та грудного резонаторів?
4. Як залежить використання резонаторів голосу від теситури?

Практичні завдання.

1. Напрацювання вміння користуватися резонаторами для покращення звучання голосу при вивченні учбових творів.
2. Засвоєння відчуття верхнього резонатору (маски) і нижнього при співі закритим ротом.
3. Виконання вправ, вокалізів на відпрацювання резонування верхнього або нижнього резонаторів окремо, перехід на відчуття поєднання резонаторів при співі.
4. Опрацювати та законспектувати літературу з даної теми.

Тема 12. Тембральні характеристики голосу.

1. За якими якостями визначається тип голосу?
2. Як класифікуються жіночі голоси з народною манерою виконання?
3. Від чого залежить тембр співацького голосу?
4. За рахунок чого можна покращити тембр голосу?

Практичні завдання.

1. Виконання студентом підібраних для нього особисто вправ для виправлення існуючих недоліків звучання.
2. Виконання індивідуально підібраних вокалізів.
3. Ознайомлення з рекомендованою літературою.

Тема 13. Вокально-художня сценічна мова.

1. Які вимоги вокальної мови?
2. Що таке музично-вокальна декламація?
3. Чи потрібно зберігати резонантно-акустичні умови звуку під час художнього читання літературного тексту?

Практичні завдання.

1. Засвоїти правила вокальної дикції як один з найважливіших вокально-художніх аспектів професійного співу.
2. Закріпити на рефлекторному рівні чітку вимову приголосних у вправах, передбачених для покращення дикції.
3. Напрацювати відчуття злагодженої роботи всіх органів артикуляційного апарата під час співу.
4. Вироблення навиків смислового читання на мовній опорі, певному ритмі і темпі.
5. Робота над вокальними вправами, вокалізами, програмними творами.

Тема 14. Дикція співака.

1. Що таке фонетичний метод виховання голосу співака?
2. Як повинен працювати артикуляційний апарат під час співу?
3. Які звуки є основою співу?

Практичні завдання.

1. Закріпити на рефлекторному рівні чітку вимову приголосних у вправах, передбачених для покращення дикції.
2. Опрацювати всі твори з програмного репертуару з урахуванням чіткої вокальної дикції для створення належного професійного рівня звучання творів і досконалого звуковедення.
3. Ознайомитись з рекомендованою літературою.
4. Повторення вправ на правильну вимову слів.
5. Робота над правильною вимовою у запланованих творах.
6. Ознайомлення з рекомендованою літературою.
7. Досконале вивчення запланованих творів програмного репертуару.

Тема 15. Інтонування. Музично-вокальний слух.

1. Що таке музичний слух?
2. Як Ви розумієте поняття "Вокальний слух"?
3. Що Ви знаєте про ладове інтонування?
4. Які можливі причини фальшивого співу?

Практичні завдання.

1. Вивчення запланованих програмою творів з опрацюванням висотної характеристики інтервалів та ладової структури.

2. Вироблення відчуття високої співацької позиції звуку та резонаторних умов голосу.
3. Прослуховування запису голосу відомих співаків і порівняння їх рівня виконавства.
4. Відвідування концертів з вокальної, інструментальної та хорової музики. Аналізи виконуваних творів.
5. Опрацювання та конспектування літератури з даної теми.

Тема 16. Кантілена, як основа вокального мистецтва.

1. На яких елементах базується кантілений спів?
2. Що є базовим елементом у філіруванні звуку?
3. Які Ви знаєте мелодійні прикраси? Охарактеризуйте їх.

Практичні завдання.

1. За допомогою вправ засвоїти навичку кантіленного співу, при максимальному збереженні резонаторних умов голосу.
2. Засвоїти мелодійні прикраси: мордент, форшлаг. "з'їзд", "під'їзд" та ін.
3. Використання мелодійних прикрас під час вивчення пісенного репертуару.
4. За допомогою вправ оволодівати технікою філірування звуку.
5. Законспектувати літературу з даної теми.

Тема 17. Сильові особливості українського народного співочого виконавства.

1. У чому відмінність між відкритою грудною та прикритою головною манерою співу?
2. Який діапазон голосу народних альтів та народних сопрано?
3. Скільки регістрів мають народні голоси?
4. Кого із збирачів українських пісень Ви знаєте?
5. Які характерні риси мелодики мають пісні Наддніпрянщини та Карпатського регіону? Чим вони обумовлені?
6. Назвіть стильові особливості українського народного співочого виконавства.

Практичні завдання.

1. Вміти використовувати мікст та змішування регістрів в співі.
2. Аналізувати виконавські манери співу різних регіонів (Полісся, Поділля, Закарпаття, Наддніпрянщини).
3. Слухати виступи регіональних хорових та фольклорних колективів: Черкаський хор, Закарпатський хор, Поліський "Льонок", фольклорний ансамбль "Древо" та інші.
4. Вивчення та аналіз колискових та весільних пісень. Їх тематика, ритмомелодика, динаміка, темброве забарвлення.
5. Опрацювання та засвоєння літератури з даної теми.

Тема 18. Добір репертуару.

1. За яким принципом повинен підбиратись пісенний репертуар співака?
2. Який діапазон творів корисний для співака початківця?
3. Скільки потрібно співувати музичний твір?

Практичні завдання.

1. Продовження роботи над творами програмного репертуару. Робота над твором по частинах, звертаючи і вдосконалюючи самі складні місця. Вспівування частинами і повністю.
2. Ознайомлення з літературою про обраний твір і його автора.
3. Виконання твору. Вивчення запланованих творів.

Тема 19. Психологічні аспекти поведінки співака на сцені. Психотехніка.

1. Як Ви розумієте поняття "відтворення емоційного змісту твору"?
2. Чи допомагають технічні навички емоційно розкрити художній образ?
3. На що слід спрямовувати творче хвилювання співака під час виступу?
4. Що значить поняття "вспіваність твору"?

Практичні завдання

1. Вивчити на пам'ять програмні твори та відпрацювати їх ідейно-художню спрямованість
2. Проаналізувати, яке значення в цих творах мають ритм та темп, який характер вони надають цим творам.
3. Створення сценічного образу пісні, її творче осмислення.
4. Розподіл уваги під час співу, зосередження та подолання співацьких труднощів.
5. Формування високої співацької позиції звука та слухового контролю інтонації цієї позиції.

Тема 20. Педагогічні навички.

1. За яким принципом повинно вестись навчання студента?
2. Що таке раціоналізм побудови розспівування?
3. Яка роль педагогічного показу голосом?

Практичні завдання.

1. Підвищувати свої знання і творчий рівень на протязі всього навчального періоду.
2. Скласти план розспівки та підібрати відповідні вірші.
3. Підібрати навчальний репертуар для конкретного виконавця.
4. Визначити труднощі виконуваних творів та методи їх подолання.
5. Опрацювати та законспектувати літературу з даної теми.

Політика навчальної дисципліни

Завдання дисципліни: засвоєння студентами практичних навичок співу в народній манері; вивчення теоретичних основ постановки народного голосу; оволодіння прийомами вокальної техніки; опанування стилями народного пісенного виконавства, знання традицій регіонів; опанування методиками викладання основ сольного народного співу; вдосконалення виконавської майстерності; виховання музичного смаку, виконавської культури; розвиток музичного інтонування; знайомство з творчістю видатних виконавців.

Після опанування навчальної дисципліни «Спеціальний клас. Сольний спів (народний)» студенти повинні:

Знати:

- процес звукоутворення у голосів народної манери співу;
- процес вокально-дихальної опори звуку;
- типи голосів та їх діапазони;
- регістрову будову голосу, перехідні зони для кожного типу народного голосу;
- резонатори голосу та їх види;
- атаки звуку та їх застосування;
- як працювати над усуненням голосових недоліків;
- принципи підбору репертуару для виконання та його опрацювання;
- вокальні твори (власний репертуар) (народні пісні, авторські твори, створені для співаків народної манери співу).

Вміти:

- користуватись вокально-дихальною опорою звуку;
- використовувати різноманітні штрихи, динамічну традицію, мелодійні прикраси;
- розкрити ідейно-художній зміст вокального твору, його характер;
- проаналізувати поетичний текст, метро-ритмічну та ладову будову;
- визначити виконавські труднощі пісні, продемонструвати методи їх вирішення;
- продемонструвати інтерпретацію твору, артистизм, динаміку;
- враховувати індивідуальні особливості виконавця при підборі учбового та концертного репертуару.

Політика академічної доброчесності:

Студент повинен дотримуватися принципів академічної доброчесності, усвідомлюючи наслідки її порушення, що визначається Положенням про навчальний процес у КЗВО КОР «Академія мистецтв імені Павла Чубинського»

Політика відвідування:

Відвідування занять є важливою складовою навчання. Пропуски занять відпрацьовуються в обов'язковому порядку. Відвідування студентами занять впливає на оцінювання знань, умінь та навичок за це здобувач освіти отримує перших 20% від загальної кількості балів. Відповідно до критеріїв оцінювання відвідування студентів впливає на бали модульного контролю знань, диференційованого заліку.

Політика саморозвитку:

Виступи на конкурсах, у концертних програмах, мистецтвознавчих конференціях та здобуття сертифікатів, відвідування концертних заходів (надання підтверджуючих документів) дає можливість отримати +10 балів.

Контроль якості знань студентів

Політика оцінювання:

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання з навчальної дисципліни є:

- експрес-опитування;
- презентація творчої роботи (спів);
- контрольне заняття;
- перевірка робочого зошиту;
- залік;
- іспит.

5. 2. Форми контролю та критерії оцінювання результатів навчання

Форми контролю знань студентів:

- поточний;
- підсумковий модульний;
- семестровий підсумковий (залік, іспит).

Оцінювання знань студентів здійснюється за 100 – бальною шкалою та шкалою ECTS – A (90 - 100), B (82 - 89), C (75 - 81), D (64 - 74), E (60 -63), FX (35 - 59), F (1 - 34). Кредитно-модульна система з переведенням в національну (чотирибальна: 5 – «відмінно», 4 - «добре», 3 - «задовільно», 2 – «незадовільно»).

Поточний контроль здійснюється на кожному аудиторному індивідуальному занятті. Оцінюється рівень виконання завдань аудиторної роботи та самостійної підготовки (вивчення теоретичного матеріалу та його практичне засвоєння і відпрацювання на розспівах, вправах, вокалізах, під час роботи над вокальними творами), опрацювання літератури, відвідування концертів, слухання відомих виконавців та аналізування їх виступів. Також враховується активність роботи студента на уроці, його здатність реагувати на зауваження викладача і виправляти помилки. Перевіряється ведення робочого зошиту і конспект теоретичного змісту тем.

Критерії поточного оцінювання знань студентів

За темою:			Критерії оцінювання
Модуль 1; 2; 8	Модуль 3	Модуль 4; 5; 6; 7	
5	13 - 15	9 - 10	Виконує завдання аудиторної та самостійної роботи в повному обсязі та без помилок. Бере активну участь в роботі на уроці, виправляє помилки і швидко засвоює вокальні навички. Відвідує концерти, вистави, вміє зробити аналіз. Опрацьовує обов'язкову та додаткову літературу Систематично веде робочий зошит. Конспект в повному обсязі.

4	10 - 12	7 - 8	Виконує завдання аудиторної та самостійної роботи в повному обсязі. Активно реагує на зауваження викладача під час виконання практичних завдань. Достатньо повно володіє навчальним матеріалом тем, пов'язує його з співом, робить несуттєві неточності. Опрацьовує обов'язкову літературу. Практичні завдання виконує з незначними помилками. Хороший рівень засвоєння вокальних навичок. Конспект у повному обсязі.
3	7 - 9	5 - 6	Виконує завдання аудиторної та самостійної роботи не в повному обсязі. В цілому володіє навчальним матеріалом, викладає його основний зміст, пов'язує з виконанням практичних завдань, але у відповідях робить помилки. Практичні завдання виконує на задовільному рівні. Задовільний рівень засвоєння вокальних навичок. В зошиті відсутня частина конспекту.
2	4 - 6	3 - 4	Виконує завдання аудиторної та самостійної роботи фрагментарно, зі значною кількістю помилок. Поверхово та фрагментарно ознайомлений з теоретичним матеріалом теми, але не може пов'язати його з виконанням практичних завдань. Реагує на зауваження викладача, але засвоює вокальні навички занадто повільно. Слабкий рівень опанування вокальними навичками. Конспектування фрагментарне.
1	1 - 3	1 - 2	Частково володіє навчальним матеріалом тем, але погано в ньому орієнтується. У відповідях на запитання не в змозі викласти зміст більшості питань теми, допускаючи при цьому значну кількість суттєвих помилок. Не може пов'язати теоретичний матеріал з практичною роботою на уроці та при виконанні завдань самостійної роботи. Практичні завдання виконує фрагментарно з великою кількістю помилок. Поганий рівень опанування вокальними навичками. Конспектування фрагментарне.
0	0	0	Не володіє навчальним матеріалом, не в змозі відповісти на теоретичні питання, не виконує практичні завдання. не засвоює вокально-технічні навички. Відсутній робочий зошит з дисципліни, або в ньому відсутні записи.

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти

Модуль 1								
	Змістовий модуль 1		Змістовий модуль 2		Разом за теми	Робочий зошит	Контроль не заняття	Всього
	Т 1	Т 2	Т 3	Т 4				
Аудиторні заняття	5	5	5	5	20	5	50	
Самостійна робота студента	5	5	5	5	20	5		
Сума балів					40			100

Модуль 2							
	Змістовий модуль 3	Змістовий модуль 4		Разом за теми	Робочий зошит	Іспит	Всього
	Т 5	Т 6	Т 7				
Аудиторні заняття	5	5	5	15	10	50	
Самостійна робота студента	5	5	5	15	10		
Сума балів				30			100

Модуль 3							
	Змістовий модуль 5	Змістовий модуль 6		Разом за теми	Робочий зошит	Залік	Всього
	Т 8	Т 9	Т 10				
Аудиторні заняття	5	5	5	15	10	50	
Самостійна робота студента	5	5	5	15	10		
Сума балів				30			100

Модуль 4								
	Змістовий модуль 7		Змістовий модуль 8		Разом за теми	Робочий зошит	Іспит	Всього
	Т 11	Т 12	Т 13	Т 14				
Аудиторні заняття	5	5	5	5	20	5	50	
Самостійна робота студента	5	5	5	5	20	5		
Сума балів					40			100

Модуль 5						
	Змістовий модуль 9		Разом за теми	Робочий зошит	Залік	Всього
	T 15	T 16				
Аудиторні заняття	10	10	20	5	50	
Самостійна робота студента	10	10	20	5		
Сума балів			40			100

Модуль 6								
	Змістовий модуль 10		Змістовий модуль 11		Разом за теми	Робочий зошит	Іспит	Всього
	T 17	T 18	T 19	T 20				
Аудиторні заняття	5	5	5	5	20	5	50	
Самостійна робота студента	5	5	5	5	20	5		
Сума балів					40			100

T 1, T 2 ... T 20 – теми занять.

Критерії модульного (семестрового) оцінювання знань студентів

Контрольне заняття; залік; іспит	Критерії оцінювання
41 - 50	Виконує твори з засвоєнням всіх вокальних навичок (відповідно програмних вимог). Співає емоційно виразно, відчуває стиль, артистично, втілює художній задум. Демонструє високий рівень виконавської культури. Відсутні вокально-технічні недоліки. Інтонація чиста, ритмічний малюнок точний.
31 - 40	Виконує твори з засвоєнням всіх вокальних навичок (відповідно програмних вимог), але фрагментарно може втратити кантилену, або зробити неточну атаку і т. п. Співає емоційно, втілює художній задум. Демонструє достатній рівень виконавської культури. Присутні незначні вокально-технічні недоліки. Інтонація чиста, ритмічний малюнок точний.
21 - 30	Виконує твори з засвоєнням окремих вокальних навичок (відповідно програмних вимог). На частині твору може втратити кантилену, або зробити неточну атаку і т. п. Співає недостатньо емоційно. Рівень виконавської культури задовільний. Присутні вокально-технічні недоліки. Інтонація в основному чиста, присутні фрагментарні інтонаційні неточності, ритмічний малюнок точний.

11 - 20	Виконує твори з поганим засвоєнням вокальних навичок (відповідно програмних вимог). Відсутня кантілена, наспівує, має виражений горловий призвук. Співає неемоційно. Рівень виконавської культури низький. Присутні значні вокально-технічні недоліки. Присутні фрагментарні інтонаційні неточності, ритмічний малюнок точний.
1 - 10	Погано знає текст творів, плутає мелодію, ритмічний малюнок. Рівень засвоєння вокальних навичок низький (відповідно до програмних вимог). Присутні значні вокально-технічні недоліки. Відсутня кантілена, наспівує, має виражений горловий призвук. Співає невиразно, не розуміє ідеї та змісту твору. Вокальна культура відсутня.
0	Не може проспівати жодного твору цілком. Присутні значні вокальні недоліки. Не опанував вокальними навичками відповідно до вимог програми. Інтонує фальшиво, ритмічний малюнок не вірний.

Критерії семестрового (підсумкового) оцінювання знань студентів
Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Рівень навчальних досягнень (за національною шкалою)	Шкала ECTS та критерії оцінювання навчальних досягнень	
90-100	Відмінно	A	Виконує завдання аудиторної та самостійної роботи в повному обсязі та без помилок. Відвідує концерти, вистави, вміє зробити аналіз. Дає повну вичерпну відповідь на всі питання, вміє висловити свою думку, посилаючись на додаткову спеціальну літературу, грамотно та доречно оперує професійною термінологією. Виконує твори з засвоєнням всіх вокальних навичок (відповідно програмних вимог). Співає емоційно виразно, відчуває стиль, артистично, втілює художній задум. Демонструє високий рівень виконавської культури. Відсутні вокально-технічні недоліки. інтонація чиста, ритмічний малюнок точний. Систематично веде робочий зошит. Конспект в повному обсязі.
82-89		B	Виконує завдання аудиторної та самостійної роботи в повному обсязі. Достатньо повно володіє навчальним матеріалом тем, пов'язує його з співом,. Опрацьовує обов'язкову літературу. Має достатній рівень засвоєння вокальних навичок. Вміє користуватись професійною термінологією. Виконує твори з засвоєнням всіх вокальних навичок (відповідно програмних вимог), але фрагментарно може втратити кантілену, або зробити неточну атаку і т. п. Співає емоційно, втілює художній задум. Демонструє хороший рівень виконавської культури. Присутні незначні вокально-технічні недоліки. Інтонація чиста,

	Добре		ритмічний малюнок точний. Конспект у повному обсязі.
74-81		С	Виконує завдання аудиторної та самостійної роботи в повному обсязі. Достатньо повно володіє навчальним матеріалом тем, намагається пов'язати його з співом. Опрацьовує обов'язкову літературу. Має хороший рівень засвоєння вокальних навичок. Виконує твори з засвоєнням всіх вокальних навичок (відповідно програмних вимог), але фрагментарно може втратити кантилену, або зробити неточну атаку і т. п. Співає недостатньо емоційно і невиразно. Має вокальну культуру. Присутні незначні вокально-технічні недоліки. Інтонія чиста, ритмічний малюнок точний.
64-73	Задовільно	Д	Виконує завдання аудиторної та самостійної роботи не в повному обсязі. В цілому володіє навчальним матеріалом тем, викладає його основний зміст, пов'язує з виконанням практичних завдань, але у відповідях робить помилки. Практичні завдання виконує на задовільному рівні. Задовільний рівень засвоєння вокальних навичок. Виконує твори з засвоєнням окремих вокальних навичок (відповідно програмних вимог). На частині твору може втратити кантилену, або зробити неточну атаку і т. п. Співає неемоційно і невиразно. Рівень виконавської культури задовільний. Присутні вокально-технічні недоліки. Інтонія в основному чиста, присутні фрагментарні інтонаційні неточності, ритмічний малюнок точний. В зошиті відсутня частина конспекту.
60-63		Е	Виконує завдання аудиторної та самостійної роботи фрагментарно, зі значною кількістю помилок. Поверхово ознайомлений з теоретичним матеріалом тем, але не може пов'язати його з виконанням практичних завдань. Слабкий рівень опанування вокальними навичками. Виконує твори з поганим засвоєнням вокальних навичок (відповідно програмних вимог). Відсутня кантилена, наспівує, має виражений горловий призвук. Співає неемоційно. Рівень виконавської культури низький. Присутні значні вокально-технічні недоліки. Присутні інтонаційні неточності, ритмічний малюнок точний. Конспектування фрагментарне.
35-59		FX	Частково володіє навчальним матеріалом, але погано в ньому орієнтується. У відповідях на запитання не в змозі викласти зміст більшості теоретичних питань, допускаючи при цьому значну кількість суттєвих помилок. Не може пов'язати теоретичний матеріал з практичною роботою на уроці та при виконанні

	Незадовільно		завдань самостійної роботи. Практичні завдання виконує фрагментарно з великою кількістю помилок. Погано знає текст творів, плутає мелодію, ритмчний малюнок. Рівень засвоєння вокальних навичок низький (відповідно до програмних вимог). Присутні значні вокально-технічні недоліки. Відсутня кантилена, наспівує, має виражений горловий призвук. Співає невиразно, не розуміє ідеї та змісту твору. Вокальна культура відсутня. Конспектування фрагментарне.
0-34		F	Не може проспівати жодного твору цілком. Присутні значні вокальні недоліки. Не опанував вокальними навичками відповідно до вимог програми. Інтонує фальшиво, ритмічний малюнок не вірний. Не володіє навчальним матеріалом, та не в змозі відповісти на теоретичні питання та не виконує практичні завдання. Відсутній робочий зошит з дисципліни, або в ньому відсутні записи. Необхідне повторне вивчення дисципліни.

Політика перескладання

Політика щодо дедлайнів та перескладання: Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку (-10 балів). Перескладання модулів відбувається із дозволу деканату за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний).

Рекомендована література

Основна

1. Антонюк В. Г. Вокальна педагогіка (сольний спів). – К., 2007.
2. Голубев П. Советы молодым вокалистам. – М., 1972.
3. Грица С. Й. Мелос української народної епіки. – К., 1979.
4. Дей О. І. Народно-пісенні жанри. – К.: Музична Україна, 1977. 108 с.
5. Дей О. І. Українська народна балада. – К., 1986.
6. Дмитриев Л. Основи вокальної методики. –М. Музыка, 1968.
7. Егоров А. Гигиена голоса. –М., 1962.
8. Іваницький А. Українська народна музична творчість. – К.: Музична Україна, 1990.
9. Кантарович В. Что надо знать артисту о своем голосе. – М., 1965.
10. Маслій К. Виховання голосу співака. – Рівне: "ЛІСТА", 1996.
11. Микиша М. Практичні основи вокального мистецтва. – К., 1971.
12. Назаренко. Искусство пения. – М., 1967.
13. Різник О. Українська авторська пісня. Основні етапи розвитку // Українська культура. – 1993. – № 1, 2.
14. Юдин С. Формирование голоса певца. - М., 1962.

Допоміжна

1. Витт Ф. Практические советы обучающимся пению.
2. Євтушенко Д. Роздуми про голос. – К., 1979.
3. Знаменська О. Культура мови у співі. – К., 1959.
4. Комарович Г. Практические советы начинающему певцу. – М., 1965.
5. Морозов В. Тайны вокальной речи. – Л., 1967.
6. Муравйова О. Спогади, матеріали. – К., 1984.
7. Оголевец А. Слово и музыка. – М., 1960.

Інформаційні ресурси:

1. <https://www.youtube.com/watch?v=Kv09Pjz2K0U>
2. <https://www.youtube.com/watch?v=dXDh2In-XdE>
3. <https://www.youtube.com/watch?v=OVsy7QLbXvE>
4. <https://www.youtube.com/watch?v=qhjHXwBJBeA>
5. https://www.youtube.com/watch?v=FLUrPy_ah18
6. https://www.youtube.com/watch?v=w_9M11lTqI8
7. <https://www.youtube.com/watch?v=bhteOLyioXU>
8. <https://www.youtube.com/watch?v=S9IMRrgY-Is>
9. https://www.youtube.com/watch?v=36acXCyQ_bM